

De krigerske og de hatske Hamsun-hatere

Artp. Bt 1994

Så har Hamsun-hatene klart det nok en gang. Det blir ikke, som bebudet, reist noen byste av vår største romanforfatter på universitetsområdet i Tromsø. Forrige gang var det planene om å reise byste i Grimstad som ble forpurret.

Nå synes jeg Hamsun-hatene burde gjøre rent bord. Det skal visst finnes seg en gemen og nederdrettig byste av dette sinnbilde på den universelle landssviker, nazismens sjefsideolog, gasskammerets ingeniør, den morderiske jødeforfølgeren og den rabiate rasehygienikeren – på Hamarøy et sted. Riv den! Knus den! Jevn den med jorden! Ingen god nordmann kan se gjennom fingrene med dette svineriet lenger! Og er det ikke uhørt at man på universitetsnivå i Tromsø – og i resten av

verden – forsker i denne nidings romaner som aldri før? Jo. Debatten i Tromsø-avisene har ikke vært mange hakk sakligere. Så sent som i slutten av forrige måned ga rektor Ole D. Mjøs uttrykk for sin begeistring for byste-idéen. Nå har universitetsstyret i prektig unnfallenhet sagt nei; de har lånt øre til de uforsonlige, de som til evig tid feker heroisk i slag-tummelen: «Krigen tar aldri slutt!» Overfor denne innlysende sannhet måtte rektoren bøye av. Hans 14 dager gamle begeistring var med andre ord nærmest forbrytersk.

At flesteparten av avisdebattantene var for å reise byste, vedrører ikke saken. I norsk ordskifte er det mindretallet, de som tyr til de mest primitive argumenter – å la «Han var fascist. Ferdig med det!» – som har rett. Når det gjelder Hamsun.

Men det er et langt sprang fra det å feile grovt ideologisk, som Hamsun gjorde, til det å overgå Rinnans skjenselsgjerninger, som de krigerske hevder om Hamsun. Det er de samme som leser hans bøker og finner side opp og siden med nazistisk propaganda. For dem må da livet i seg selv – med alle dets tarveligheter, vrangsider og usselhet – være nazistisk.

Feller vi samme strenge dom over alle andre som i blank villfarelse har forsvart vår tids monstrøse tyranner? Gjør vi den enkelte NKP'er ansvarlig for Stalins myrderier? Bærer hver eneste AKP'er skylden for Pol Pots og Maos eksesser? Selvfølgelig ikke.

I et av de tilsynelatende saklige innlegg mot å reise Hamsun en byste i Tromsø ble det hevdet at de som

ønsker å tilgi, stort sett er folk som er født etter krigen, eller ikke fikk merke følgene av den på kroppen. «Det er lett å tilgi for dem som ingenting har tapt,» heter det.

Saklig? Ånei. Det er intet annet enn et særdeles lumskt forsøk på å brennemerke alle som synes det er urimelig å gi Knut Hamsun skylden for at krigen kom til Norge. Tilgi? Et ukjent verb i Hamsun-debatten. De hatske kunne ikke kunne drømme om å vise den minste overbærenhet overfor en olding som kun skadet én nordmann – seg selv – under krigen. Men som gang på gang gikk i forbønn for landsmenn som var internert av de tyske okkupanter, og som reddet flere fra eksekusjonspelotongen.

TERJE STEMLAND

107681